

EGNSSAMLINGEN

LOKALHISTORISK ARKIV & MUSEUM

2018

E G N S S A M L I N G E N

**LOKALHISTORISK
ARKIV & MUSEUM**

2018

Egnssamlingen 2018 er udgivet af
Støtteforeningen for Egnssamlingen
– et Lokalhistorisk Arkiv og
Museum ved Jammerbugten.

Egnssamlingen
Faarupvej 3
9493 Saltum
Tlf. 98 88 18 75
E-mail: info@egnssamlingen.dk
www.egnssamlingen.dk
Facebook: www.facebook.com/
egnssamlingen.hvetboherred

Tilrettelæggelse: Gurli Larsen,
Helge Nielsen og Steen Poulsen.

Redaktion: Helge Nielsen og
Steen Poulsen.

Hæftet er sat med 11 punkt
Times og trykt hos
DigiGraf Tryk & Reklame.

Oplag: 950 eksemplarer.

Udgivet med støtte fra
en kreds af sponsorer.
(se side 87)

ISBN 978-87-998131-3-1
ISSN 0905-9121

Tidligere årgange af Egnssamlingens
årsskrifter kan købes ved henvendelse
til Egnssamlingen – se nærmere på
hjemmesidens menupunkt:
"Om Egnssamlingen/Udgivelser". Her findes
også indeks over alle årsskrifters artikler.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord.....	5
Ægteskab er som Vesterhavet.....	6
Mellemgaard – fra fæstegård til	16
Pandrup Afholdshotel	27
Maries kjoler	30
En Saltum-familie under 2. Verdenskrig	36
Klitgaard og skudehandel	38
Vandmøllen ved Hune Bæk	48
Saltum Apotek – en blandet landhandel	51
Lene Rasmussen – iagttagelse og eftertanke	71
Centralgården – kviesanatorium og cowboyhjem	77
Vi støtter Egnssamlingen	87

Forside: Saltum Apotek blev i 1858 indrettet i en gård, der efterfølgende blev kaldt "Apotekergården". Tegningen, der er fra forsiden af en receptkuvert, gengiver indkørselen til Apotekergården fra byens hovedgade hen over bækken til apotekets forplads, hvor indgangen skete via en flot, lille portal, der var bygget på gårdens øst-gavl.

Bagside: Fra bagsiden af samme receptkuvert, hvor der angives nogle af de mange eksotiske ting, som apoteket kunne byde på. Bl.a. "homøopatisk medicin", som vakte en vis skepsis i sidste halvdel af 1800-tallet. Lokalhistorikeren Carl Klitgaard fortæller således om en hændelse, hvor en person drak en hel flaske blot for at bevise, at den slags var fup og svindel.

Til højre: Landvæsenselever står opstillet til parade på gårdspladsen ved Centralgården i Store Vildmose. Bemærk at de flotte traktorer er i undertal i 1946, hvor billedet er taget – langt de fleste redskaber i mosen blev på den tid stadig trukket af heste.

Forord

Vinteren er over os, og vi er nu færdige med det 29. årsskrift fra Egnssamlingen. Vores trofaste Støtteforening støtter endnu engang udgivelsen, og i år rummer årsskriftet en halv snes lokalhistoriske artikler, hvis indhold er som følger.

Første artikel er skrevet af Anne Dodensig, der fortæller om sin morfar, slagter Jansen, der sammen med sin far havde butik i Pandrup, som omfattede en filial i Blokhus. Siden lavede de ny butik i Pandrup, filialen blev opgivet, for kort efter at genopstå i form af udflytning til Blokhus. En historie, der endte ud i et flot, stort supermarked i byen. Dernæst fortæller Simon Jacobsen om Mellemsgaard i Brødslev i en tid, hvor store religiøse vækkelser drog ind over landet. Gårdens ejer, Peder Larsen, samlede store grupper af folk, så

man dårligt kunne høre, hvad der blev sagt. Derfor opførte han forsamlingshus på gården, der siden blev flyttet til Ingstrup by. Tredje artikel er skrevet af Børge Møller, der tidligere har berettet om kroen i Pandrup, og som i år beretter om det hotel, der blev indrettet i en bygning skråt overfor kroen. I fjerde artikel skriver vi om en usædvanlig aflevering, som vi fik i 2016 – 150 flotte, farverige strikkjoler, som er udstillet her indtil 1. september i år. I femte artikel fortæller Thomas Hasselriis en historie fra sin barndom under besættelsen, hvor en kammerats familie blev stillet i en meget vanskelig situation. I sjette artikel følger vi op på tidligere beretninger om skudehandlen i Blokhus og om indretning af den gård, der lagde rum til handlen. Derefter følger en kort beretning fra

Hune om en vandmølle, der voldte ejer og omgivelser så meget besvær, at den måtte opgives. Derefter bringer vi historien om det at få apotek til vort område, som bliver til en historie om at drive flere virksomheder under samme tag. I niende artikel skriver Helge Nielsen om den lokale kunstner Lene Rasmussen og om, hvordan hun formår at udvise både jagttagelse og eftertanke i sin kunst. I tiende artikel skriver Anders Rydahl-Jensen om livet på Centralgården samt de 19 staldgårde i Store Vildmose.

Til sidst en stor tak til alle dem, der har bidraget til dette årsskrift. Og tak til dem, der har bidraget med supplerende information og materiale. Rigtig god læselyst!

Steen Poulsen

Fra fæstegård til base for evangelisk og karismatisk vækkelseskristendom

*Simon Jacobsen
Søndervang 3
9800 Hjørring*

Slægten Larsen ejede Mellelmggaard i tre generationer, før min far og mor erhvervede den smukt beliggende gård i Brødslev. Der er en vidunderlig udsigt over store dele af Vendsyssel og Vesterhavet fra mit barndomshjem. De tidligere ejere oplevede både at blive sat fri fra hoveriarbejde og opleve den virkelige frihed, som kun fås, når man har taget imod Jesus som sin frelser.

Den første generation af de tidligere ejere, Lars (Lauris) Pedersen (1773–1851), var fæstebonde under stamhuset Birkelse, der blev oprettet i 1696

(ophørt 1921) af Otte Ottesen Skeel af Birkelse Rævsbjerg, Hjermitlevgaard og halvdelen af Hammelmose, herunder fæstegårde. Fra 1656 til i dag har Birkelse Hovedgaard været ejet af familien Skeel.

Første generation 'Larsen' var fæstebonde og arbejdede for godsejer Jørgen Erik Frederik Skeel, Birkelse Hovedgaard. Min oldefar Ole Christian Jakobsen arbejdede som skovfoged i Pajhede Skov for godsejer Sophus Frederik Erik Otto Skeel, Birkelse Hovedgaard. På det tidspunkt ejede anden generation Larsen Mellelmggaard.

Lars (Lauris) Pedersen var fæstebonde, en landmand, som havde et fæstebrev på Mellelmggaard, der var

fæstegård under Birkelse. Hvis Lars overholdt betingelserne i fæstebrevet, kunne Birkelse ikke opsigte fæsteforholdet i hans eller hans enkes levetid. Fæstebønder spillede en stor rolle i Danmark indtil slutningen af det 18. århundrede.

Lars Pedersen skulle som fæstebonde betale landgilde til Stamhuset Birkelse - en årlig ydelse som betaling for brugen af fæstegårdens bygninger og jord - til Stamhuset Birkelse. Desuden skulle han gøre hoveri, pligtarbejde for godsejeren i form af arbejdsdage på eller for Birkelse. Et barnebarn har nedskrevet, at Lars fortalte, hvor ubehageligt det var, når forvalteren fra Birkelse kom ridende til gården med påbud om at møde på godset for at udføre hoveriarbejde. Der var forskellige typer arbejdsdage: Spanddage, hvor man stillede med heste og vogn. Pløjedage, hvor der krævedes plov og trækdyr. Gangdage, hvor det var tilstrækkeligt, at en person mødte op - det kunne også være en karl fra Mellelmggaard. Ægtkørsel, der var pligt-kørsel og var afhængig af de lokale transportbehov. Oprindeligt var det fastlagt, hvor meget der skulle ydes. Siden blev ydelsen mere og mere vil-

Mellelmggaard med baptisternes forsamlingshus til venstre. Foto: Egnssamlingen.

kårligt fastsat og blev øget med ekstradage, så det efterhånden gik ud over arbejdet på Mellemsgaard.

Kravet om afvikling af fæstevæsenet blev rejst politisk af partiet Bondevennerne, men det lykkedes dem ikke at få kravet med i Grundloven af 1849. Derimod blev der i 1850'erne gennemført en lov, der skulle tilskynde godsejerne til frivilligt at sælge deres fæstegårde. I 1861 overtog 2. generation af familien Larsen således Mellemsgaard af Stamhuset Birkelse, og slægten var fri og løst fra hoveriarbejde. I forbindelse med overtagelsen opdeltes jorderne til Mellemsgaard og en nybygget gård, Neestgaard, som Jesper Larsen overtog, mens Peder Larsen, 'Pi Lawsen', overtog Mellemsgård med tilhørende 37 tdr.

Slægten Larsen var evangeliske kristne og blev baptistpionerer i Vendsyssel

Fæstebonde og landmand Lars Pedersen og hans hustru, Karen, var første generation Larsen på Mellemsgaard. Slægtsnavnet Larsen kommer af fornavnet Lars, som efter tidligere skik blev efternavn for næste generation.

Lars og Karen Pedersen var meget religiøst indstillet, hvilket gav sig udtryk i, at Bibelen blev læst meget i hjemmet. Det skete også ofte, at Lars tog sit Nye Testamente op af lommen, når han arbejdede ude i marken og

Birkelse Hovedgaard, hvorunder Mellemsgaard var fæstegård. Foto: Historisk Arkiv, Hjørring.

studerede sandhederne i skriften. Det fortælles, at begge ægtefæller var oprigtige i deres gudsfrygt, og at hjemmet var stærkt præget af deres kristne holdning til livet. Lars Pedersen var meget optaget af, at der var en god tone og ånd på gården. Han henstillede til de ansatte om at synge salmer i stedet for lystige viser. De var, som næsten hele befolkningen, medlemmer af Folkekirken og flittige kirkegængere i Ingstrup Kirke, Skt. Marie Kirken, som de dagligt kunne se fra stuehuset. Det fortælles, at Karen var en folkekirkeelskende kvinde, og de begge må betegnes som folkekirketroende med alt, hvad dette indebærer.

Anden generation Larsen på Mellemsgaard blev Peder Larsen (1835-1921). Peders mor tilskyndede ham til at læse i Bibelen, mens han endnu var barn, og ville også vide, om han troede på det, han læste.

Allerede som dreng kaldte Gud Peder ved en bestemt lejlighed. Han var med sine forældre til et stort bryllup i familien, og det var en skik på egnen i den tid, at et bryllup varede tre-fire dage. Ved sådan en lejlighed blev der drukket megen spiritus og spillet mange slag kort, og det gjorde et stærkt indtryk på Peders barnesind. Det virkede så uhyggeligt på ham, at han alene gik ud i haven, da han ikke turde være inde i det selskab. Han var ikke vant til sådan et udsvævende liv hjemme og var bedrøvet, da det syntes ham, at alle disse mennesker måtte gå fortabt.

Peder Larsen, 'Pi Lawsen'. Foto: Egnssamlingen.

Resultatet af, at der blev læst meget i Bibelen i hjemmet, afstedkom en usædvanlig interesse for bibellæsning hos Peder i hans barndoms- og skoletid. Han tilegnede sig de bibelske beretninger, især fra det Gamle Testamente. Han må have haft en rigtig god hukommelse, for når læreren havde undervist klassen i bibelhistorie, var Per så fortrolig med Bibelens indhold, at han i frikvarteret forklarede de bibelske tildragelser for sine klassekammerater, der samlede sig omkring ham ved kakkelovnen i skolelokalet.

Det åndelige gennembrud for Peder

Efter en periode på nogle år i den tidlige ungdom, hvor Peder mistede interessen for bibellæsning, fik han et åndeligt gennembrud. Da han igen fik lyst til at læse Guds ord, førte det til, at Helligånden gjorde ordet levende og personligt for ham. Han erkendte, at det var nødvendigt at få sit forhold til Gud gjort op. Han indså, at han måtte bekende sin synd og tro på Jesus, som med sit blod sonede synden på Golgata. Efter denne lykkelige begivenhed i ungdomsårene tog Peders liv en helt ny retning, som blev afgørende for resten af hans liv.

I 1853, da Peder var 18 år, overværede han for første gang et baptistmøde. På den tid var der åndeligt røre blandt omegnens befolkning inden for Folkekirken. Adskillige lægprædikan-

ter rejste omkring og forkyndte evangeliet om omvendelse og tro, men på samme tid prædikede de om barnedåbens velsignelser og dens betydning.

Umiddelbart efter sin omvendelse oplevede Peder en indre trang til at vinde mennesker for Jesus og tage del i det evangeliske arbejde. Han havde et kald fra Gud og måtte delagtiggøre andre mennesker i den lykke, han selv havde fået i eje ved tro på Jesus. Peder samlede ofte naboerne, og de læste i Bibelen og sang salmer. Denne kreds, for hvilken han var leder, blev af de omkringboende kaldt for "Læserne". Foruden disse samlinger holdt Peder også møder i private hjem. Igennem denne mødevirksomhed påpegede han de evangeliske sandheder om nødvendigheden af omvendelse til Gud og tro på Jesus.

Med årene gik det op for den sandhedselskende Peder, at barnedåben ingen hjemmel har i Bibelen. Det gav flere gange anledning til ivrige diskussioner med dem, som forsøgte at forsvare barnedåben; ved ét tilfælde varede diskussionen hele natten. Peder talte med skolelæreren om hans syn på dåben, og læreren gav udtryk for lidt af samme opfattelse. Da Peder var helt afklaret om sit ændrede syn på dåben, omtalte han det for sin mor. Han lod hende forstå, at han agtede at bryde med Folkekirken og følge bibelens anvisning og sit eget hjertes

overbevisning ved at lade sig døbe med den bibelske dåb og tilslutte sig Baptistkirken.

Karen Pedersen, Peders mor, var dybt bedrøvet over hans beslutning og prøvede på at overtale ham til at afstå fra denne handling. Da intet hjalp, sagde hun: "Du ved da nok, Peder, at man må skikken følge eller landet fly" (et gammel ordsprog). Derefter opfordrede hun ham til at få en personlig samtale med sognepræsten for at få afklaret dåbsspørgsmålet. Karen regnede selvfølgelig med, at sognepræsten nok skulle retlede hendes søn. Peder imødekom sin mors ønske og besøgte præsten i Ingstrup Præstegaard og forelagde ham sit ærinde. Præsten gjorde alt, hvad han kunne, for at overbevise Peder om hans vildfarelse og barnedåbens berettigelse. Det blev dog en kort samtale, idet Peder ud fra Det Nye Testaments lære og klare beskrivelse af dåbens udførel-

Ingstrup Præstegaard sidst på 1800-tallet, hvor Peder mødte præsten. Foto: Egnssamlingen.

se, kunne modbevise præstens argumenter som u-bibelske. Sognepræsten måtte derfor give op over for Peders bibelkundskaber og erklærede, at det var formålsløst at fortsætte samtalen.

Peders mor var dybt skuffet over hans samtale med præsten. Hun havde helt sikkert regnet med, at det var sognepræsten, der vidste bedst besked om Det Nye Testaments lære om dåbens betydning. Det var på den tid, som det også er i dagens Danmark, den almindelige opfattelse blandt landets befolkning, at man stoler mere på præsten end på Bibelens klare ord, selv blandt de trofaste kirkegængere i Folkekirken. Forud for besøget hos sognepræsten havde Peder Larsen tilladelse til at holde evangeliske møder på kommuneskolen. Efter samtalen blev denne tilladelse inddraget, men Peder fortsatte sine møder i private hjem, indtil han brød med Folkekirken.

Moderen døde og Peder drog konsekvensen af hans overbevisning

I 1861 udbrød der er en alvorlig tyfus-epidemi blandt egnens befolkning. Den fandt også vej til Mellemsgaard, hvor Peder og hans mor blev angrebet af sygdommen. Moderen døde, og Peder var så hårdt medtaget af den ondartede febersygdom, at han ikke var i stand til at sanse noget som helst, end ikke at hans mor døde.

Den 13. april 1862 tog Peder konsekvensen af sin overbevisning og blev døbt i en alder af 27 år. Samtidig blev han optaget i Jetsmark Baptistmenighed i Pandrup. Peder var kommet i forbindelse med de varm-hjertede baptistprædikanter, som drev missionsvirksomhed helt til det vestlige Thyland og til nord for Hjørring. Kort tid efter sin optagelse i Baptistkirken blev Peder kaldet til lægprædikant, i første omgang på prøve. Gennem dette kald fik han en bekræftelse på det indre kald fra Gud til at udbrede evangeliets glade budskab. Peder blev aldrig nogen stor taler, men han var logisk i sin tankegang, når han forkyndte ordet, og menneskers frelse lå ham stærkt på sinde. Naboerne kom gerne og hørte på ham, når der blev holdt møder på Mellemsgaard.

I 1870, i en alder af 35 år, bliver Peder Larsen gift med Pouline Elise Poulsen fra Stenum. De kendte hinanden fra Baptistkirken, idet de var blevet døbt og optaget i menigheden samme år, men da var Pouline kun 17 år. Peder var dog fristet til at gifte sig med en rig gårdmandsdatter, som ønskede at blive gift med ham, hvilket ville være naturligt for at sikre familien en god og sikker økonomisk fremtid. Men hun var ikke troende, så Peder besluttede sig for at blive gift med en fattig pige, som var en overbevist kristen. Der er stor grund til at tro, at

Gud ledte de to sammen, og Pauline blev til stor velsignelse for Peder såvel som for børn og hjem.

Da de hjemlige forhold blev ændret ved, at der kom en hustru i hjemmet, var det lettere for Peder at følge sit missionskald og forlade hjemmet for i perioder at udøve missionsvirksomhed rundt om i Vendsyssel og Thyland. På den tid var der stor modvilje mod dem, som praktiserede voksendåb, da Baptistkirken ikke var så kendt i befolkningen. Flere gange blev Peder truet på livet, fordi han udførte dåb efter det bibelske mønster ved neddykning. Der er fortalt om et tilfælde,

Pouline Elise Poulsen, der blev gift med Peder Larsen. Foto: Egnssamlingen.

hvor Peder døbte en kvinde fra Aasendrup ved Løkken i Vesterhavet. Dette gav anledning til, at hendes mand blev så fortørnet, at han kom på et møde, hvor Peder talte, og truede med at dræbe ham. En sen aften på vej hjem over Vrensted Enge til Ingstrup efter et møde hørte han pludselig en mand komme bag sig med faste og hurtige skridt på den mørke og øde vej. Med dødstruslen i frisk erindring tænkte Peder, at hans sidste time var kommet, men den ukendte mand havde ikke ondt i sinde.

Om søndagen var Peder næsten altid ude og tale ved møder, ofte i Vrå, Hjørring, Hæstrup eller Serritslev. For det meste gik Peder til fods de lange stæknings; det var yderst sjældent, at han kørte i hestevogn. Specielt på de årstider, hvor hestene blev brugt i marken om hverdagene, kørte Peder aldrig lange ture om søndagen, medmindre der havde været tid om lørdagen, så hestene kunne få hvile.

Jeg er blevet fortalt om en af Peders missionsrejser til Thyland. I dag vil man sige, at han var evangelist og evangeliserede. Han var landmand og gik fra gård til gård, hvor mange menigheder i dag driver gademission. Selv har jeg gået fra hus til hus i Hjørring og på gaderne i byen og talt med mennesker om Jesus. En dag ved aftenstid kom Peder til en gård og spurgte, om han kunne overnatte på gården.

Gårdejeren henviste ham til at sove i stalden, da han troede, at det var en af landevejens færende svende, og han fik noget halm at ligge i. Tidligere var det normalt, at der kom skærslibere og andre, der gik på landevejen, og bad om at overnatte i halmen på gårdene; det var det også på Mellemsgaard i min barndom.

Om morgenen, da gårdejeren og malkepigerne var ved at malke køerne, kom Peder og talte med ham og roste hans besætning. Gårdejeren spurgte Peder, om han havde forstand på kvægavl, hvilket han bekræftede, da han selv var gårdejer. Havde gårdejeren været klar over det om aftenen, havde Peder sikkert fået lov til at overnatte på gæsteværelset, da gårdejerens syn på ham blev radikalt ændret, og han fandt ud af, at de var kolleger. Peder blev budt på morgenmad sammen med gårdejeren og hans familie. Her fortalte Peder om, at han var på missionsrejse, og om sit liv med Jesus. Inden han forlod gården, havde hele gårdejerfamilien taget imod budskabet og var blevet omvendt. Næste gang, Peder var i Thy, har han sikkert besøgt gårdejerfamilien igen og muligvis holdt møde i hjemmet, hvor venner og naboer blev inviteret. Således udbredte Peder Larsen baptistbudskabet over store dele af Vendsyssel og Thy.

Peder har fortalt om en hændelse fra en af sine mange missionsrejser til

Thyland, der altid foregik til fods. Han havde gået flere timer på hjemturen, men da han kom til Saltum Kirke, ca. 5 km fra hjemmet, kunne han ikke gå længere, før han fik et hvil. Han turde imidlertid ikke sætte sig på en grusbunke ved vejen, da han var bange for at falde i søvn og derved omkomme af kulde; det var nemlig hård frost. I stedet satte han sig på en vejsten, idet han regnede med, at såfremt han faldt i søvn ville han falde ned fra stenen og derved blive vågen. Ved siden af vejen, tæt ved hvor Peder satte sig, var der et temmelig stort vandhul, og da det havde frosset i længere tid, var vandet ved at synke under isen. Kort tid efter, at han satte sig på stenen, brast isen med et vældigt brag, hvilket bevirkede, at Peder blev lysvågen og kunne fortsætte vandringen til Mellemsgaard. Han forstod da, at det var Gud, som på den måde havde vækket ham og givet ham nye kræfter til at fortsætte gåturen hjem.

Da jeg stod i lære som isenkræmmer i Pandrup i årene 1962-66, gik jeg nogle gange de 12 km. hjem til Mellemsgaard. Saltum Kirke lå ca. på halvvejen, og jeg husker, at jeg også tog et hvil der, efter kun at have tilbagelagt 6 km. fra Pandrup.

Mellemsgaard blev det centrale samlingssted

Menigheden i Pandrup var indtil 1886

den nordligste baptistkirke i Vendsyssel, men da der var blevet frelst og døbt mange i den nordlige del af menighedens virkefelt, blev det besluttet at danne en ny selvstændig baptistkirke i Hjørring den 9. januar 1886. Peder Larsen blev sammen med Anders Jensen Vestergaard fra Vrå valgt til menighedens ledere.

I de forudgående år var der efterhånden blevet en god flok baptister i Ingstrup og omegn. Da der var langt til Hjørring eller Pandrup, stillede Peder og Poulina deres hjem til disposition for møder på søndage, og det blev samlingspunkt for egnens baptister.

Udover søndagsmøder og andre evangeliske møder blev der holdt "kvartalsmøder", hvor der kom baptister både fra Pandrup og Hjørring menigheder til Mellemsgaard. Kvartalsmødet var et weekendarrangement, hvor en del gæster, mest mandlige, kom om lørdagen for at deltage i et forhandlingsmøde. Om søndagen var der møde såvel formiddag som eftermiddag.

For at få plads til alle, der kom til eftermiddagsmødet, blev det holdt i la-debygningen. Gæsterne, der kom om lørdagen, blev så vidt muligt indkvarteret på gården, børnene blev anbragt i fodposer på gulvet.

Det var et stort arrangement, der blev forberedt i flere dage. Hele stuehuset skulle ordnes, og der blev fremstillet

bagværk til gæsterne. Der var også mange, der skulle spise både lørdag og søndag middag. Der blev fremstillet store stabler af smørrebrød og kogt en stor portion grønksuppe. Maden blev serveret med øl og kogt mælk. Der kom så mange hestekøretøjer til disse møder, at børnene var stærkt optaget af at tælle dem. Undertiden var hele gårdspladsen fyldt med vogne og heste. Da det efterhånden kunne volde vanskeligheder at få plads til de mange heste, indrettede Peder en gæstestald.

Forsamlingshus på Mellemsgaard

En søndag på vej hjem fra et møde, hvor Peder havde været prædikant andet steds, mødte han nogle, der havde været til møde på Mellemsgaard. Der havde som sædvanlig været mange til mødet, så alle stuerne helt ind til storstuen var taget i brug. Dem, han mødte, beklagede sig over, at det var vanskeligt at høre, hvad der blev talt under prædikenen. Dette gav anledning til, at Peder besluttede sig til, for egen regning, at lade opføre et særskilt forsamlingshus med en mødesal for enden af stuehuset. Huset blev bygget år 1894, og dette mødelokale var menighedens centrale samlingssted frem til 1916, hvor baptistmenigheden byggede en kirke i Ingstrup. Da mine forældre købte gården, fjernede de huset og anvendte murstenene til et hønschus, som min farfar byggede

Mellemsgaard med baptisternes forsamlingshus til venstre. Foto: Egnssamlingen.

sydvest for gården. Forsamlingshuset var placeret således, at lastbiler ikke kunne køre ind til gården.

Der var ofte dåb i den nye baptistmenighed, så de tre kilometer til Nols Sø ved Saltum Kirke blev ofte tilbagelagt til fods, i jumbe eller på et andet hestekøretøj. Givetvis var det Peder, der selv døbte de ny-vundne sjæle, som ville være baptister.

Foruden møderne på Mellemsgaard blev der holdt søndagsskole én gang om måneden. Menigheden holdt også søndagsskole flere andre steder i omegnen: i Klitten, Vester Hjermitlev, Ejersted, Trudslev, Vrensted og Ste-num i nogle medlemmers hjem. 2. påskedag samledes søndagsskolelærerne og børnene fra alle disse søndagsskoler til en fest på Mellemsgaard. Det var børnenes store årlige festdag, hvor omkring 100 børn mødtes. Ved disse lejligheder fik alle kaffe og kage. Indtil

Nols Sø, Nols huset ved Saltum Kirke, hvor baptisterne fra Ingstrup døbt. Foto: Egnssamlingen.

forsamlingshuset blev bygget, foregik det hele i storstuen.

Den søndagsskole, som blev grundlagt på Melleंगाard sidst i 1800-tallet, fik jeg selv glæde af, idet det var naturligt for os børn, som i 1940'erne og 1950'erne voksede op på Melleंगाard, at gå i søndagsskole søndag formiddag hos baptisterne i Ingstrup, da min moster Anna, der boede i Trudslev, var søndagsskolelærer. Søndag aften var vi så med far og mor til møde i Apostolsk Kirke i Løkken.

Ingstrup Baptistmenighed

Antallet af baptister i Ingstrup og omegn voksede betydeligt på grund af Peders missionsvirksomhed, og derfor besluttede man at danne en selvstændig menighed. Ingstrup Baptistmenighed stiftedes den 6. april 1895. Der var nu gået ni år, siden Hjørring Baptistmenighed blev stiftet, og et nyt knop-

skud på den voksende danske baptistkirke så dagens lys. I en lang årrække var forsamlingshuset på Melleंगाard den nystiftede menigheds åndelige hjem. Til menighedens ledere valgtes Morten Nielsen, Ejersted, og Peder Larsen. Peder var ikke længere nogen ung mand, idet han nærmede sig de 60. Hans prædikantvirksomhed ændredes, hvilket var naturligt, da han nu skulle tage hånd om den nye menighed og heller ikke magtede de lange afstande, han havde gået tidligere.

Det var ikke blot baptisterne, der voksede i antal; generelt var der et stort åndeligt røre i Ingstrup Sogn i slutningen af 1800-tallet, og det lykkedes prædikanter af alle anskuelser at finde god jordbund for deres budskab.

Foruden enkelte mormoner, som af og til forvildede sig til sognet, kom der en adelsdame fra Norge, Cathrine Juell, og hun vandt hurtigt mange tilhængere til Frimission (Missionsforbundet). I begyndelsen arbejdede de sammen med baptisterne, men efterhånden fik de deres eget forsamlingslokale i Trudslev, i den nordlige ende af mejeribyen.

Derefter kom metodisterne til sognet. Metodistpræsten i Løkken havde en sjælden begavelse og var en elskværdig mand, der tilmed forstod at sætte sig i respekt. Metodisterne voksede i antal og indviede et forsamlingslokale i Trudslev efteråret 1899.

Indre Mission havde en stor kreds af tilhængere og byggede missionshus i Mejeribyen. Derudover havde adventisterne en samlingsal på Brødslev Hede, men de fik ikke så stor udbredelse. Endelig holdt Frelsens Hær møder i sognets forsamlingshus.

Baptistforsamlingshus i Ingstrup Mejeriby 1916

Ingstrup blev delt i kirkebyen og mejeribyen, da mejeriet blev opført 1890, og i begyndelsen af det 19. århundrede voksede Ingstrup Mejeriby. Denne udvikling førte til, at baptisterne anså det for mere formålstjenligt, at hovedvirksomheden flyttede fra Melleंगाard til Mejeribyen. Det var lettere at tiltrække nye mødedeltagere med et forsamlingshus på hovedgaden i Ingstrup, og det blev realiseret i 1916.

Forsamlingshuset på Melleंगाard havde i 22 år udgjort den ydre ramme som menighedens åndelige hjem, hvortil der knyttede sig så mange rige

Baptistforsamlingshuset i Ingstrup Mejeriby i 1916. Foto: Egnssamlingen.

minder fra menighedslivet. Peder var da 81 år, og hans tiltagende tunghørhed gjorde sig efterhånden stærkt gældende. Af pietetshensyn over for ham vedblev menigheden dog lejlighedsvis, så længe han levede, at holde møder i samlingsalen på Mellelmggaard.

Peder Larsens varme hjerte for evangeliets sag bevarede han usvækket helt op i alderdommen. Han elskede menigheden og talte efter evne på møder søndag efter søndag i byerne, hvor menigheden drev missionsarbejde. Således besøgte han i en høj alder Stenum, Rubjerg, Vittrup, Lyngby, Vester Hjermitzlev, Ejersted, Faarup og Trudslev. Kun ved de faste månedlige forsamlinger på Mellelmggaard blev det efterhånden med årene mere almindeligt for ham at være hjemme.

Min bedstefar (morfar) Hans Thomsen blev radikalt frelst som 30-årig i 1911, da Peder var 76 år gammel. Min mor mener helt bestemt, at bedstefar har mødt ham, da han talte på et møde i Stenum tæt ved bedstefars gård. Peder Larsen var 86 år, da han døde, så det er meget sandsynligt.

Ud af en søskendeflok på 10 var det Lars Peder, der overtog slægtsgården, som 3. generation. Han drev ikke blot gården, men fulgte i faderens fodspor med at fortælle andre om Jesus. Lars gik ikke, men cyklede eller kørte i jumbel (lav tohjulet hestevogn) rundt om i Vendsyssel og fortalte andre om sin tro.

Familien Larsen sælger slægtsgården

Da det ikke var muligt for nogen af slægten Larsen at overtage Mellelmggaard, blev den sat til salg i fri handel. Min bedstefar (morfar) kreaturhandler Hans Thomsen solgte kreaturer fra Mellelmggaard og kendte derfor Lars Larsen. Da bedstefar fik kendskab til, at Mellelmggaard skulle sælges, kunne det ikke gå hurtigt nok med at få den besigtiget. Far og mor fik besked på at være klar til at køre til Ingstrup i bedstefars gamle Ford, med morbror Simon som chauffør, sammen med bedstefar og bedstemor.

Da de kørte ind på gårdspladsen til Mellelmggaard, mødte de Lars Larsen. Bedstefar sagde, at de andre kunne gå ud og se på bygningerne og markerne, mens Lars og bedstefar gik ind i stuehuset for at aftale betingelserne for, hvorledes far og mor kunne overtage gården. Gårdens frue var til kvindemøde i Ingstrup Baptistkirke, så da hun kom hjem, viste hun rundt i stuehuset. Der blev skrevet slutseddel samme dag; dog var handlen nær gået i vasken, da Lars til sidst ikke ønskede at en bestemt tørvespade indgik i handlen. Morbror Simon mæglede mellem bedstefar og Lars, og Mellelmggaard blev købt for 83.300 kr. En betingelse var dog, at møllevingerne på vindmøllen ikke bevægede sig om søndagen, man skulle respektere hviledagen.

Den tidligere ejer kom tit på besøg på Mellelmggaard og havde et forhold til far og mor, som om de var hans egne børn. Han kom med gode råd og formanede dem, når han underviste ud fra Bibelen om beretningen om vintreet og grenene. Møllevingerne kunne rokke lidt under stærk blæst, og det skete også om søndagen, og det fik far en påtale om af Lars, så det problem løste far ved at spænde møllestene tæt mod hinanden, så vingerne stod urokkelig fast. Der var ikke så mange, der kunne omgås Lars, da han var lidt tung i det, men far og mor havde et godt fællesskab med ham. Både Lars og hans hustru Anne kom til møde med Martinus Bjerre på Mellelmggaard, hvor han blev stærkt berørt af Gud. Dette medførte, at de også tog med til møde i Apostolsk Kirke i Løkken for at høre Bjerre tale. Det var sikkert det eneste ikke-baptistmøde, Lars har deltaget i, for han var baptist med stort B.

Da min bedstefar var 30 år, blev hans liv radikalt forandret. Han mødte Jesus på vej hjem fra et værtshus i Brønderslev. Denne oplevelse forvandlede ikke blot hans liv, men hans børns og de generationer, der er fulgt efter ham. Alle har fået en arv, som er meget mere værd end al verdens rigdom.

Bedstefar havde en helt afgørende betydning for, at min far og mor blev frelst. Det er en stor velsignelse at

vokse op i en kristen familie. Bibelen taler også om en generations-velsignelse. Man kan sige, at Guds velsignelse har fulgt vor familie helt tilbage fra min oldemor. De mange bønner, som er bedt for familien gennem generationerne, er årsag til, at de fleste familiemedlemmer i Thomsen-familien er kristne.

Familien Jacobsen overtog Mellemsgaard

Den 23. maj 1946 overtog mine forældre, Christian og Ester Jacobsen, Mellemsgaard, og dermed var det fortsat vækkelseskristne, der videreførte både gården og traditionen med kristen aktivitet. Den tidligere ejer havde ellers købt en bibel til de nye ejere for at sikre, at Guds ord fortsat fandtes på Mellemsgaard.

Min oldefar fik en flot anbefaling, da han arbejdede for Enrico Mylius Dalgas som forstmand. Senere blev han skovfoged for Pajhede Skov og stod også for at beplante Hedelund i Brønderslev. Min oldemor Caroline Jacobsen (født Nielsen) var gift med Ole Christian Jacobsen, men han døde allerede som 39-årig. Da min farfar Olav Jacobsen Nielsen først er født seks år senere, kan Ole Christian Jacobsen ikke være min oldefar, men har dog lagt navn til vor familie. Min biologiske oldefar hed Lars Christian Pedersen. Da præsten i Jerslev skrev

min far ind i kirkebogen, skrev han Jacobsen i stedet for Jakobsen. Faktisk skulle vi hedde Pedersen eller i hvert fald Jakobsen, men det blev Jacobsen.

Mine forældre blev frelst vinteren i 1941-42, i den mørke tid under 2. verdenskrig, i Vrensted, inden de blev gift den 27. februar 1942. Efter giftermålet flyttede de ind på Smedegården tæt ved Vrensted By. Der blev holdt møder i hjemmet til Valdemar og Rosa Pedersen i Vrensted, en familie der tilhørte Apostolsk Kirke i Løkken. Bedstefar kom til møde i dette hjem. Det var der far og mor begyndte at tilegne sig Bibelens sandheder. Rosa blev en stor hjælp for mor, idet far var garder og gik vagt på Amalienborg det første år, de var gift. Det var helt naturligt, at far og mor efterhånden cyklede til Løkken sammen med Valdemar og Rosa til møderne i Apostolsk Kirke, og på denne måde fik kontakt med karismatisk kristendom. Mine to brødre, Karl Ole og Jens Erik, blev født i 1942 og i 1944.

Næstefter, at far og mor var blevet frelst, var dåben med Helligånden den største og vigtigste begivenhed i deres liv. Fra da af havde de Guds ånd som en iboende kraft, der ledte dem gennem hele livet. Ikke blot blev Danmark befriet fra besættelsesmagten den 4. maj 1945. Det var på selve aftenen, hvor budskabet om Danmarks befrielse lød fra London, at den fanta-

stiske oplevelse skete på et bedemøde i Apostolsk Kirke i Løkken. Far og mor oplevede den samme kraft, som apostlene oplevede for over 2000 år siden i Jerusalem, da de pludselig talte et nyt sprog, et bønnesprog, tungetale, som har været en daglig hjælp gennem alle årene.

Det var helt utænkeligt for min farmor, at hendes første barnebarn, min storebror, ikke skulle døbes. Mor har fortalt mig, at farmor ligefrem blev meget vred, da hun erfarede, at Karl Ole ikke skulle døbes. Det var på en måde fuldt ud forståeligt, for hun havde sit ståsted i Folkekirken, som praktiserede barnedåb. Det var således hendes opfattelse, at hvis det lille barn skulle dø, ville det gå til helvede, såfremt det ikke var døbt, hvilket dog ikke er tilfældet. Jesus siger i Ny Testamente: "Lad de små børn komme til mig, det må I ikke hindre dem i, for Guds rige er deres." Jesus eller disciplene døbte ikke børn, men Jesus tog dem på armen og velsignede dem. Derfor har far og mor praktiseret barnevelsignelse. Vi børn blev ved en særlig lejlighed specielt velsignet i kirken, og så måtte vi selv tage stilling til, om vi ville døbes som voksne.

Min fødsel og mors helbredelse for barselsfeber

Jeg blev født en forårsdag, den 19. marts 1947. Dog var der fortsat sne-

dækkede marker, så far måtte hente jordmoderen til fods. På vej tilbage til Mellemsgaard skød de genvej tværs over markerne med jordmodertasken på en slæde. Drengen var velskabt og lever i bedste velgående.

Desværre fik mor barselsfeber, som har været en kendt og frygtet smitsom sygdom, og der dør stadig kvinder i Danmark på grund af infektion i graviditeten og efter fødslen. Det var en alvorlig situation. Far så risikoen i øjnene for at stå alene med en stor gård og tre små børn. Han og mor troede på helbredelse ved bøn, og derfor sendte far et brev til forstanderen for Apostolsk Kirke, hvor han bad om forbøn for mor på et planlagt møde i Thise Forsamlingshus. Mor var så syg, at der var en sygeplejerske ved hendes sygeleje hele døgnnet. Min møster Agnes, der var sygeplejerske, vågede ved mor om natten. Efter at der var blevet bedt for mor, bemærkede møster Agnes, at feberen forsvandt i løbet af den efterfølgende nat, og om morgenen var mor feberfri. Gud greb ind, og mor levede til hun blev 93 år.

Da vi børn voksede op på Mellemsgaard, var der altid tjenestefolk både ude og inde. Der var en karl, som hjalp far i stalden og på marken, og en pige, som gik til hænde både inde og ude. På det tidspunkt var der altid skiftedag den 1. november, og ansættelsen løb i 12 måneder. En af tjenestepigerne,

Gunhild, har fortalt mig, at hun også var barnepige for mig, da jeg var tre-fire år. Gunhild kom fra et indremissionsk hjem, og gennem det år, hun tjente hos os, havde mor og hun nogle diskussioner om deres tro og den måde, de hver især praktiserede den på. Indtil Gunhild kom til Mellemsgaard, blev der ikke bedt bordbøn ved måltiderne, når karlen og pigen spiste sammen med vor familie. Da Gunhild kom fra et hjem, hvor det var naturligt at bede bordbøn, blev det efter nogle diskussioner også indført på Mellemsgaard. Gunhild har fortalt mig, at hun fik en flot bibel af far og mor.

Nordjysk ungdomslejr

Da der blev holdt Apostolsk Ungdomslejr på Mellemsgaard for Nordjylland i 1950, blev der opstillet et mødetelt på gårdspladsen. Laden blev brugt til soveplads, hvor hver enkelt fandt sin plads i høet. Der blev lavet mad og dækket borde i stuehuset. Ved lejrens begyndelse, der skete i øsende regn, var der ikke så mange, men som dagene gik, kom der flere og flere deltagere. Anders Olsen, Kaj Mortensen og Magnus Hansen havde ansvar for lejren og forkyndelsen.

Den kendte prædikant og tidligere gårdejer Martinus Bjerre kom til Mellemsgaard i begyndelsen af 50'erne og afholdt vækkelses- og helbredelsesmøder. Flere af naboerne fra de om-

kringliggende gårde kom for at lytte til den tidligere bonde, der oplevede Gud på en helt speciel og jordnær måde. Blandt dem var Lars og Anna Larsen (tidligere ejere af Mellemsgaard), Søren og Anne (kusine til Lars og efterkommer af Jesper) Jensen Mathiasen, der ejede den nye gård Næst, 'vester' Jens Lassen og hans hustru Agnes samt andre fra omegnen.

Th. Holt, der var forstander i Apostolsk Kirke i Aalborg, kom også til Mellemsgaard og talte på møder i stuerne. Far spændte en hest for jumben og kørte til stationen for at hente mødedeltagere, der kom med toget. Ellers var det naboer fra de omkringliggende gårde, der kom til møderne.

Jens Larsen Nørgaard kom til Mellemsgaard hver dag i 19 år for at køre mælken fra Mellemsgaard til Ingstrup Andelsmejeri, som min far var næstformand for i en årrække. Indtil far og mor overtog gården, blev der ikke leveret mælk fra Mellemsgaard om søndagen. Første søndag, efter at familien Jacobsen havde overtaget gården,

Ungdomslejr på nordjysk Bondegård.

V. Overste indbyrder alle unge til at deltage i en ungdomslejr på en stor bondegård i Vestsjælland nær Vestehøvet.

Lejren afholder i dagene 24. til 30. juli. Prisen 5,00 kr. pr. dag. Helge Hansen, Odense, A. Olsen, København og Kai L. Mortensen medvirker. Fordelen det daglige lejlighed med tur til havet, bl.a. der bibeltred, træpæner og aftenarrangementer med deltagelse af de omkringliggende omgivelser.

Logi: De unge mænd sover på halvt og i lade, de unge kvinder i den 100 år gamle stuebygning. Sengetøj medbringes.

Hovedstede på ske sørret til Kai Mortensen, Østergaard, som tilbyder indtællingsbillet og alle nærmere oplysninger til Mellemsgaard.
CHR. JACOBSEN
Bredlev - Ingstrup
Telef. 87

kørte Jens Larsen ind i gården uden at have spurgt, om de ønskede at levere mælk også om søndagen, hvilket de gjorde. Hvis ikke mælkemanden havde fået formiddagskaffe hos en af de andre mælkeleverandører, stod den klar i køkkenet hos mor. Jens Larsen var medlem af Indre Mission, og mor og han fik mange gode snakke og diskussioner om deres tro gennem årene. Han røg også pipe, hvilket mor ikke syntes om, så hun sagde til ham: "Jens Larsen, hvis det var Guds mening, at du skulle ryge, var du skabt med en skorsten".

Mælkeemanden Jens Larsen Nørsgaard, søn af Lars, har fortalt mig, at det altid var en glæde at komme på Mellemsgaard, og at far og mor nød stor respekt blandt naboerne. Når hans forældre ikke var hjemme, skete det, at han overnattede hos os. Til sin konfirmation fik han en flot skindindbunden bibel med navnetræk i guld. Denne har fulgt ham overalt, også da han var soldat, og i dag er den helt slidt op. Lars fortalte mig også om de mange åndelige samtaler, han havde med mor, de år han var daglejer på gården. Min far var en mand af få ord, bemærkede han. Venskabet med familien Nørsgaard var så nært, at far og mor også blev inviteret med til bryllup, da Lars blev gift i Viborg Domkirke.

Der blev også holdt bedemøder på Mellemsgaard, som bl.a. Svenning Sø-

rensen, der var forstander i Hjørring, deltog i. Ligeledes var der strengekorsøvelser på gården, hvor koret fra Apostolsk Kirkes menighed kom cyklende, bl.a. Johanne og Dagny. Langt de fleste gange cyklede far og mor de 10 kilometer til Løkken for at deltage i korøvelserne. Far havde mors guitar spændt fast på ryggen på disse cykelture, men en dag knækkede halsen på mors guitar, da far kom for tæt på en af telefonmasterne ved vejen.

Far og mor havde en stærk tro på helbredelse ved tro og bøn, så da jeg blev kørt over af en stiv kassevogn, en hestevogn hvis lad var lavet af lange brædder, blev der bedt om Guds indgreb, så jeg ikke skulle få mén af ulykken. Det viste sig senere, at vognhjulet af træ med jernring ikke havde skadet min brystkasse og maveregion, som hjulet kørte over. Der blev sendt bud til købmanden i Brødslev efter en pose vingummibamser, jeg så kunne trøste mig med.

Vort hjem var altid åben for Guds tjenere, og far og mor udviste altid stor gæstfrihed. Mange af Apostolsk Kirkes præster og forstandere besøgte Mellemsgaard gennem de 20 år, far og mor ejede gården. Nogle gange kom den sorte Mercedes fra Kolding, og vi fik besøg af familien Beck eller Friberg. Når Kurt Mortensen kom på besøg, sagde han, at han kunne se, at hanekyllingerne var bange for at blive

slagtet, for de kunne godt huske, at en af deres brødre mistede livet under hans forrige besøg.

Da den verdenskendte baptistpræst Billy Graham talte på stadion i Århus 1954, var familien Jacobsen fra Mellemsgaard på plads blandt tilhørerne. Det var en fantastisk oplevelse at lytte til prædikanten, som har været åndelig rådgiver for 12 af USA's præsidenter og talt til hundredvis af millioner af mennesker. Vi kørte i familiens første bil, en Vauxhall 1947, der blev købt for en ny Vespa scooter, som jeg vandt i Grønlandslotteriet som firårig. Far og mor havde købt nogle lodsedler, som de skrev vi børns navne på, og det var min lodseddel, som blev udtrukket. Det var den første lange køretur i bilen, og vi overnattede hos min farbror Harald, der var tolder i Århus, og som boede i Åbyhøj.

Paa Apotheket faaes:

Krydderier, The, Ghokolade, Hjortetaksalt,
Citronolie, Husblas og
Vanillesukker.

Hindbær-, Kirsebær-
og andre
Safter.

Eddike, Potaske, Stearin-
olie, Wienerkalk
samt andre
Husholdningsartikler.

Forbindsager,
Dieflasker og Diehætter.
Vine, Mineralvande og Sodavand.
Kreaturpulver, kraftigt og farefrit,
anbefalet af en Mængde Landmænd.
Homøopatisk Medicin.